

AVIORNIS

INTERNATIONAL

tweemaandelijks tijdschrift van

- Aviornis International vzw
zetel te 2200 Herentals, Wuyltsbergen 176
ondernemingsnr. 0423-427-566
- Aviornis International Nederland
KvK nr. 40447001

afgiftekantoor 2300 Turnhout 1
erkenning: P2A6022

2011
april

nr 218
38e jaargang

Anna-kolibrie (Wikimedia Commons)

Vogels en bloemen

door Erik Wevers

In ons land vernielen spreeuwen af en toe de bloemen van krokussen om bij de nectar te kunnen komen. Dit is echter maar een toevallige, "af en toe"-relatie tot die bloemen.

Vogels die volledig op bloemen gespecialiseerd zijn, moeten het gehele jaar door nectar tot hun beschikking hebben. Iets dat bij ons in Europa niet gaat vanwege de seizoenen. Ongunstige geografische omstandigheden hebben bovendien verhindert dat bestuiving in Europa gedurende de zomer door de trek van bloembezoekende vogels uit het zuiden vaste voet kon krijgen. In Amerika is een dergelijke immigratie gemakkelijker. Sommige kolibries trekken zelfs helemaal tot in Alaska. In Californië komen sommige kolibriesoorten als standvogel voor, terwijl in Seattle, in de staat Washington, in de afgelopen decennia een zeer aardige ontwikkeling heeft plaats gevonden. Hier heeft zich namelijk een populatie Anna-kolibries gevestigd die ook 's winters blijft. Dat is alleen mogelijk doordat zoveel mensen de vogels het jaar rond blijven voederen.

In de tropen en in zuidelijke gematigde streken is bestuiving door vogels minstens zo belangrijk als bestuiving door insecten. Ongeveer een derde van de 300 families

van bloemplanten telt op zijn minst enkele soorten waarvan de bloemen door vogels worden bestoven. Omgekeerd zijn er minstens 2000 soorten vogels behorende tot 50 families, die geregeld of af en toe nectar zuigen of op bloembewonende spin- nen en insecten jagen of (zelden) stuifmeel eten. Zelfs sommige vruchtenetende vogels onder de tropische vogels zullen nu en dan nectar zuigen of zich tegoed doen aan de speciale voedingsweefsels die bepaalde bloemsoorten verschaffen.

In sommige delen van Midden-Amerika bedraagt het aandeel van door vogels be- stoven bloemen liefst 50 %. In Nieuw-Zeeland, waar oorspronkelijk geen bijen voorkwamen, komt eveneens een behoorlijk groot aantal vogelbloemen voor. In Australië zijn meer dan 100 vogelsoorten betrokken bij de bestuiving van meer dan 1000 verschillende bloemen. Alleen al in Zuidwest-Australië komen 560 soorten planten voor behorende tot 16 verschillende families die ornithofiel zijn, d.w.z. door vogels worden bestoven. Bestuiving door vogels moet in dit deel van de we- relld trouwens zeer oud zijn, want bij sommige plantengeslachten die uitsluitend in Australië voorkomen, zien we dat alle soorten door vogels worden bestoven.

Die bloembezoekende vogels, die een uiterst gespecialiseerde groep vormen, zoals de vorm van hun snavel en de bouw van hun tong (vaak buisvormig of uitlopend in een penseelvormig puntje) bewijzen, behoren tot 8 families: kolibries, nectar- vogels, honingeters, lori's, brilvogels, mierenpikkers, suikerdiefjes en Hawaïaanse honingkruiers. Door het stuifmeel te onderzoeken dat aan de snavel en de veren van de vogels is blijven kleven, kan men dikwijls bepalen wat hun voedselplanten zijn. De meeste vogels zijn overdag actief en vinden hun doel met behulp van hun scherpe ogen. Doordat het warmbloedige dieren zijn, is hun stofwisseling hoog, en vooral als zij klein zijn, is hun calorieverbruik per gram lichaamsgewicht zeer groot. Daardoor zijn kolibries zulke efficiënte bestuivers. Kolibries verkeren voortdurend op het randje van de dood; zij moeten dagelijks wel honderden, soms zelfs duizen- den nectarrijke bloemen bezoeken, enkel en alleen om in leven te blijven.

Vogels kunnen heel goed kleuren zien en ze blijken vaak een voor- keur voor rood/oranje te hebben. Vogels hebben daarentegen een slecht reukvermogen. Alle hierbo- ven genoemde vogeleigenschappen vinden wij weerspiegeld in de bloemen waaruit zij hun voedsel betrekken. Op de eerste plaats geuren deze niet. Bijvoorbeeld de geurloze oranje bloemen van de kamperfoeliesoort *Lonicera fuch- sioides*, die overdag door kolibries bestoven wordt, te vergelijken met de bloemen van onze inheemse

Lonicera fuchsoides
(foto: bomennederland.wordpress.com)

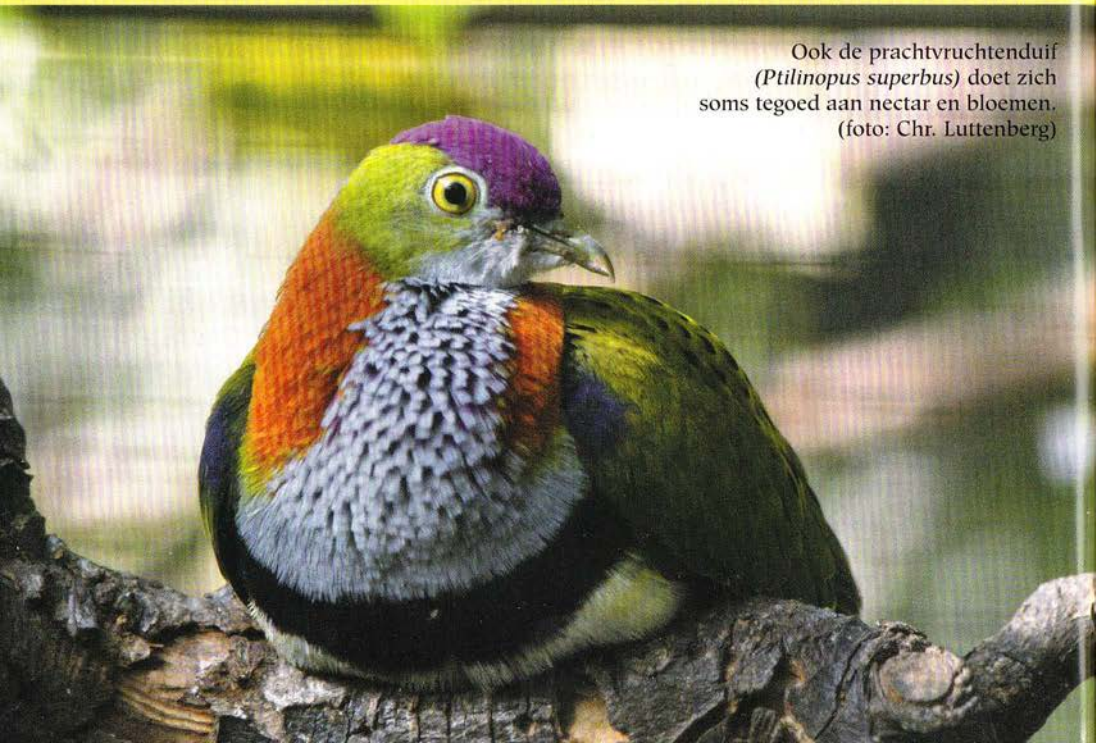
Erythrina crista-galli
(foto: bomennederland.wordpress.com)

kamperfoelie. Deze zijn lichtgekleurd, bloeien vaak 's nachts en staan bekend om hun geur. Dit alles om nachtvlinders te lokken voor die bestuiving. De hoeveelheid nectar die vogelbloemen kunnen produceren, kan kolossaal zijn. Bij bepaalde koraalbomen (*Erythrina*) is het een vingerhoedje vol. Bij de *Doryanthes* zelfs een likeurglaasje vol.

Er is nog steeds een wetenschappelijke discussie gaande over het hoe en waarom van de relatie vogels en bloemkleuren. Vallen vogels echt op rode kleuren of komt dit omdat we er weinig insecten op zien? Bijen en

hommels kunnen de kleur rood niet waarnemen. Zo worden op Hawaï de witbloeiende *Calliandra*-bloemen vooral door vogels bestoven. Men is het dus nog niet helemaal eens over het hoe en waarom. Duidelijk is in ieder geval dat toch veel vogels een voorkeur voor rood hebben, zoals bijvoorbeeld bij bessen. Nog een voorbeeld: bij de familie der Gesneriaceae, waarin de *Columnea*, de *Gloxinia* en de *Streptocarpus* thuis horen, zijn de Zuid-Amerikaanse soorten vaak roodoranje gekleurd en

Ook de prachtvruchtenduif (*Ptilinopus superbus*) doet zich soms tegoed aan nectar en bloemen.
(foto: Chr. Luttenberg)

worden dus bestoven door kolibries. De Aziatische tak der Gesneriaceae is minder fel gekleurd en wordt over het algemeen niet door vogels bestoven.

Door vogels bestoven bloemen zijn altijd overdag geopend en zijn meestal stevig gebouwd om bestand te zijn tegen de scherpe snavel van hun bestuivers. De bedoeling van de plant is natuurlijk om zijn stuifmeel van de ene bloem op de andere te krijgen. Sommige stuifmeelkorrels zijn bijvoorbeeld door kleverige draden met elkaar verbonden en de vogel zal dan ook een groot aantal ervan meedragen naar de volgende bloem.

FAUNA LEROY

Westvleterendorp 16

Westvleteren (B)

Tel. 057/40.00.47

Fax 057/40.14.49

Open op wekdagen van 9 - 12 u. en 14 - 19 u.

Zaterdag van 9 - 12 u. en 14 - 18 u.

Zon- en feestdagen van 9 - 12 u. Donderdag gesloten.

Grote keus

kanaries
exoten
parkieten
eenden
duiven
neerhofdieren

www.fauna-leroy.be

BROEDMIJ

Pasteurweg 3
7741 LB Coevorden
Tel. 0524-582414
Fax. 0524-582330
Email: info@broedmij.nl

Meer dan 30 jaar combineren wij een betaalbare prijs met een uitstekende kwaliteit.

Ons aanbod:

- Diverse thermometers, vochtmeters, thermostaten, schouwlampen en nog veel meer!
- Kunstmoeders en keramische lampen voor de kuiken opfok.
- Verschillende soorten en merken broedmachines (Therbo en Brinsea)

Voor meer informatie kunt u terecht op onze website: www.broedmij.nl

